

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Valtion viranomainen

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Ei kantaa

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

lökkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta voidaan edistää lainmuutoksilla, jotka koskevat yhdyskuntasuunnittelua, kaavoitusta sekä ympäristösuunnittelua niin kaupungeissa kuin myös harvaan asutuilla seuduilla.

8. Sosiaalihoitolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Ei kantaa

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihoitolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatus sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentävä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei kantaa

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Ei kantaa

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Laissa tulee olla kirjattuna, että kotihoidossa tulee olla riittävä henkilöstömäärä suhteutettuna asiakkaiden palvelutarpeeseen ja asiakasturvallisuuden varmistamiseksi.

Henkilöstömäärän riittävyttä arvioitaessa tulee huomioida myös palvelutarpeen ruuhkahuiput sekä työntekijöiden tosiasialliset työskentelyolosuhteet. Huomioida tulisi myös työskentelyn erilaisuus maaseutu- kaupunkialueilla sekä teknologian hyödyntäminen palvelutuotannossa.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Sosiaalihuoltolaki on yleislaki, jossa tulee huomioida kaikki asiakasryhmät.

Jos tavallinen palveluasuminen päädytään poistamaan palveluvalikosta, täytyy huomioida, mitä tämä muutos käytännössä tarkoittaa valvonnan ja lupahallinnon näkökulmasta.

Palveluasumisen järjestämisessä kotiin tai muuhun asuntoon, tulee huomioida palvelujen yhteensovittaminen vrt. vammaispalvelulaki.

Palveluasumista ja tehostettua palveluasumista voidaan järjestää samassa rakennuksessa, kun toiminnot ovat eriytettynä toisistaan sekä tilojen että henkilöstön osalta. Toimintaympäristön pitää tukea asiakkaan itsenäistä toimintaa.

Voidaanko iäkkäiden henkilöiden kohdalla puhua tuetusta asumisesta ja kuinka se on määriteltävissä ja tarvitaanko sitä käsitettä lainkaan?

Monimuotoisissa asumisjärjestelyissä on haasteellista henkilöstömitoituksen laskeminen ja monimuotoisen asumisen valvonta ja lupahallinto.

Tarvitaan laajaa keskustelua siitä, onko asumisen monimuotoisuuden edistäminen ensisijainen tavoite iäkkäiden henkilöiden osalta. Asiakkaan tulee saada yksilöllisten tarpeittensa mukaisia palveluja oikea-aikaisesti asumismuodosta riippumatta. Palvelutarpeen arviointiprosessin kehittäminen valtakunnallisesti Rai - arviointimittariston avulla on merkittävä asia iäkkäiden henkilöiden kokonaistilanteen näkökulmasta.

Monimuotoisista asumispalveluista on ollut kuntakokeiluja. Niistä saatuja kokemuksia tulee hyödyntää muissa suunnitelmissa ja kehittämistyössä.

On tärkeää kehittää palvelujen monimuotoisuutta ja asumista rinnakkain, koska kotoa muutetaan pois pääasiassa palvelujen tarpeen kasvaessa.

Iäkkäiden henkilöiden palvelujen kehittämisessä tulee huomioida, millä tavalla palvelut järjestetään myös harvaan asutulla seudulla. Mahdollistetaanko kotipalvelut vai järjestetäänkö palvelut

palveluasumisessa. Jos palvelut järjestetään kotiin annettavina palveluina, niiden resurssointi tulee järjestää asianmukaiseksi ja riittäväksi.

Tarvitaan uusia innovaatioita palvelujen kehittämiseksi. Samalla tarvitaan myös iäkkäiden henkilöiden näkemysten huomioimista erityisesti palvelujen käyttäjän, mutta myös palvelutuotannon näkökulmasta.

Hoivateknologiaa tulee kehittää edelleen vastaamaan iäkkäiden henkilöiden tarpeita osana palvelukokonaisuutta ja lainsäädäntöä.

Toimintayksiköiden johtajilla ei ole käytännössä riittävästi toimintavaltaa (21§) vastata lakiin kirjatuihin velvoitteista. Lain mukaisesti nimetyille vastuuhenkilölle säädettyä toimivaltaa käyttävät tosiasiallisesti usein muut henkilöt palveluntuottajaorganisaatioissa.

Asiakkaan aseman ja oikeusturvan kannalta ehdotettuihin muutoksiin sisältyy monia riskejä.

Ahonen Ulla
Itä-Suomen aluehallintovirasto

Porkka Marja
Itä-Suomen aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -
vastuualue